

galvaninio elemento dangtelio ir bato pasagėlės (?) dalies ryšys su likusiais telkinio radiniais lieka neaiškus.

Paskutiniąją radinių sankaupa sąlyginai įvardijamos 135–150 m atstumu į PR nuo pirmojo telkinio aptiktos 6 pistoleto-kulkosvaidžio PPŠ šovinių tūtelės ir apie 50 m atstumu iš ŠR nuo jos surasta karabino „Mauser“ tūtelė. Ar šios tūtelės – P–PR kryptimi atsitraukusių partizanų šuvių įrodymas, paaiškės toliau žvalgant Užpelkių kautynių vietą.

Siekiant atkurti išsamų Užpelkių kautynių vietos paveikslą, pradėtus kompleksinius tyrimus būtina tęsti. Archeologiniai žvalgymai turi būti rengiami ieškant MGB kariuomenės pozicijų, puolimo ir partizanų atsitraukimo krypčių.

The Field Survey of Lithuanian Partisan War Sites in Radviliškis District

In 2016, a group of investigators assembled by the Movement for the Memorialisation of the Struggle for Lithuanian Freedom (Lith. *Lietuvos laisvės kovos įamžintojų sąjūdis*) continued the investigation of the freedom struggle landscape in the vicinity of Balandiškis (Radviliškis District) and surveyed new and little known Lithuanian partisan war sites in Grinkiškis and Šaukotas Elderships. Fieldwalking surveys were conducted at the rural birthplace of partisan supporters Povilas and Juzefa Kuraitis and of partisans Jonas, Antanas, and Petronėlė Kuraitis in Grigalaičiai and at the farmhouse of partisan supporters Antanas and Veronika Butkus in Miškiniai. The Second World War German gas mask from the family home of partisan liaison Saja in Balandiškis received special attention (Fig. 1).

The Lithuanian partisan camp and battle sites were sought in Bargailiai Forest (Praviršulio Tyrelis) (Fig. 2) and five 20th-century finds

were discovered: unfired cartridges, empty cartridges, and coins. Three finds: a bullet, a belt(?) buckle, and part of a clasp from a leather pouch(?) (Fig. 4) were discovered in the vicinity of the Lithuanian partisan bunker (Fig. 3) surveyed in Skerskalnis, which is between Grigalaičiai and Miškiniai villages.

In order to check the data about the site of the 13 August 1949 Battle of Užpelkiai, a thorough investigation of it was begun (Fig. 5). The site of the partisan camp was determined and archaeological data was collected about the scale and course of the Battle of Užpelkiai: the positions of the MGB troops, their assault, and the retreat of the partisans. Roughly 3000 m² were thoroughly surveyed using a metal detector and 175 finds were discovered (Fig. 6). Russian and German unfired cartridges, empty cartridges, and bullets, a button from an inter-war Lithuanian Ministry of Communications uniform (Fig. 7:3), German uniform buttons (Fig. 7:1, 2), a buckle, a belt clip with a chain (Fig. 11), a carabiner, part of a binocular lens (Fig. 12), a cigarette holder (Fig. 8), a syringe needle (Fig. 9), etc. were connected with the partisan camp and battle sites. A silver ring with a Vytiš, which, it is thought, belonged to one of the signatories of the 1949 Declaration who died at the Battle of Užpelkiai: P. Bartkus or B. Liesis (Fig. 10), received special attention.

Darius Stončius, Zenonas Baubonis,
Gintautas Zabiela

2016 m. Lietuvoje rasti nežinomi piliakalniai

2016 m. Darius Stončius tęsė intensyviai ir sėkmingas piliakalnių paieškas (*ATL 2008 metais*, 2009, p. 490–493; *ATL 2015 metais*,

2016, p. 439–449). Per metus lokalizuota dar 10 piliakalnių. Visi jie, išskyrus vieną, yra apaugę medžiais, todėl nelabai matomi. Vienas (Lileikėnų) piliakalnis, priešingai, yra puikiai matomas, jau anksčiau patekęs į tyrinėtojų akiratį, tačiau dėl didelio jo suardymo tuo metu piliakalniui nelaikytas. Naujai surasti piliakalniai aprašomi abėcėlės tvarka.

Artmaniškis, Utenos r., Utenos sen.
(N55°25'45.2"; E25°34'13.3")

Piliakalnis įrengtas Viešės ir bevardžio upelio santakoje esančio kranto kyšulyje, Viešės dešiniajame krante. Aikštelė keturkampė, pailga R–V kryptimi, 35 m ilgio, 14 m pločio R gale. Aikštelės R pakraštyje supiltas 1 m aukščio, 7 m pločio ties pagrindu, 25 m ilgio pylimas I, kurio išorinis 2–2,5 m aukščio šlaitas leidžiasi į 3 m pločio ir 0,5 m gylio griovį I (1 pav.). Už šio griovio supiltas 0,5 m aukščio, 6 m pločio ties pagrindu pylimas II, kurio išorinis 1 m aukščio šlaitas leidžiasi į 4 m pločio ir 0,2 m gylio griovį II, už kurio supiltas 0,2 m aukščio, 5 m pločio ties pagrindu pylimas III. II ir III pylimai galuose yra kiek lenkti. ŠV šlaite 2 m žemiau aikštelės yra 2,5 m pločio terasa, esanti 4 m

aukščiau Viešos upelio. Šlaitai statūs, 6 m aukščio. Piliakalnio aplinkoje XX a. viduryje rastos trinamosios gornos. Š, P ir V šlaitai eroduoti Viešos, ŠV kampe išlikusi 8 m ilgio, 8 m pločio nenuplauta piliakalnio kalvos dalis. Piliakalnis apaugęs mišriu mišku.

Piliakalnis datuojamas I tūkst. – II tūkst. pradžia.

Ažušiliai, Rokiškio r., Obelių sen.
(N55°57'12.9", E25°59'42.9")

Piliakalnis įrengtas atskiroje kalvoje (2 pav.). Aikštelė trapecinė, pailga PR–ŠV kryptimi, 40 m ilgio, 9 m pločio PR, su iki 1 m iškilusiu viduriu. P–V šlaituose, 4 m žemiau aikštelės šlaite buvęs griovys I ir pylimas I, dabar virtę 7 m pločio terasa I. 1–1,5 m žemiau jos yra 6–7 m pločio terasa II – griovio II ir pylimo II vieta. Ši terasa PR kampe kyla šlaitu ir baigiasi 1,8 m žemiau aikštelės. Piliakalnio PR šlaitas buvo papildomai įtvirtintas dar dviem griovių – pylimų eilėmis, iš kurių išliko terasos – 0,5 m

1 pav. Artmaniškio piliakalnio pylimas I iš R. 2016 01 19. D. Stončiaus nuotr.

Fig. 1. Bank I of Artmaniškis Hillfort, as seen from the E on 19 January 2016.

2 pav. Ažušilių piliakalnis iš R. 2016 04 27.
G. Zabiėlos nuotr.

Fig. 2. Ažušiliai Hillfort as seen
from the E on 27 April 2016.

žemiau terasos II 4 m pločio terasa III ir 0,8 m žemiau kurios – 6 m pločio terasa IV. Piliakalnio šlaitai – vidutinio statumo, iki 9 m aukščio, Š šlaitas status, P – nuolaidus. Piliakalnis labai apardytas ankstesnių arimų, įvairiose vietose kastų duobių. V šlaite yra čia buvusio karjero duobė. Piliakalnis apaugęs mišriu mišku su dominuojančiais spygliuočiais. Piliakalnio R papėdėje gyvenančio jo savininko Vlado

Balmanto pasakojimu, girdėtu iš jo senelio Jono, piliakalnį supylė milžinas (ar 3 milžinai) kepurėmis, nes anksčiau buvę kalne 3 ratai (minėtos terasos). Piliakalnis datuojamas I tūkst. pr. Kr. II puse – I tūkst. pradžia.

Grubos, Rokiškio r. Rokiškio sen.
(N56°04'34.4"; E25°23'56.8")

Piliakalnis įrengtas beveik 8 km ilgio V–R kryptimi orientuoto žvyro ozo centrinėje dalyje, kanalizuo Valkšnos upelio slėnio dešiniajame krante. Aikštelė keturkampė, pailga V–R kryptimi, 48 m ilgio, 15 m pločio. Jos R gale supiltas 13 m ilgio, 0,8 m aukščio, 8 m pločio pylimas I, kurio išorinis 1,2 m aukščio šlaitas leidžiasi į 0,2 m gylį, 3 m pločio griovį I. Už jo kyla 0,3 m aukščio nuo griovio 5 m pločio pylimas II (3 pav.), kurio išorinis 0,5 m aukščio šlaitas leidžiasi į 0,2 m gylį, 3 m pločio griovį II. Už šio griovio supiltas 0,5 m aukščio nuo griovio 7 m pločio pylimas III, kurio išorinis 1,2 m aukščio šlaitas leidžiasi į 1 m gylį, 8 m pločio

3 pav. Grubų piliakalnio pylimai iš V. 2016 03 04.
D. Stončiaus nuotr.

Fig. 3. The banks of Grubai Hillfort,
as seen from the W on 04 March 2016.

griovį III. Toliau į R už griovio III yra 21x11 m dydžio priešpilio aikštelė, pailga V–R kryptimi. R krašte jos nuolaidus 0,7 m aukščio šlaitas baigiasi 0,1 m gylio, 4 m pločio grioviu. Piliakalnis labai apardytas ankstesnių arimų bei jame kastų duobių, dabar apaugęs tankiais jaunais lapuočiais medeliais ir krūmais, išaugusiais neseniai nukirsto miško vietoje. Piliakalnis datuojamas I tūkst. pr. Kr. pabaiga – I tūkst.

Kalno Grikštai, Kretingos r., Žalgirio sen. (N55°51'17.3", E21°23'45.6")

Piliakalnis I įrengtas Minijos kairiojo ir Kartenalės dešiniojo kranto suformuoto kyšulio gale, 250 m į ŠR nuo Kalno Grikštų senovės gyvenvietės su kapinynu. Aikštelė trapezijos formos, pailga PV–ŠR kryptimi, 52 m ilgio, 53 m pločio ŠR krašte ir 24 m – PV, lygiu viršum. Jos ŠR pusėje supiltas lenktas 0,5 m aukščio, 10 m pločio pylimas, kurio 1 m aukščio šlaitas leidžiasi į 0,3 m gylio, 4,5 m pločio griovį (4 pav.). Pylime matyti iki 80 cm skersmens akmenų. Į ŠR nuo griovio įrengtas trapezijos formos priešpilis 19 m ilgio ir 65 m pločio aikštele. Ji ŠR krašte nuo likusios aukštumos atskirta 0,3 m aukščio, 7 m pločio kiek lenktu pylimu, kurio išorinis šlaitas leidžiasi į 0,3 m gylio, 3 m

4 pav. Kalno Grikštų piliakalnio I pylimas iš ŠR. 2016 01 05. D. Stončiaus nuotr.

Fig. 4. A bank of Kalno Grikštai Hillfort I, as seen from the NE on 05 January 2016.

pločio griovį. Šlaitai vidutinio statumo, 18 m aukščio, į Kartenalės pusę statūs, 20 m aukščio. Piliakalnio ir priešpilio pylimai nuskleisti, grioviai smarkiai užlyginti anksčiau (iki XX a.) šią vietą ariant. Papildomai aikštelę ir PV šlaitą apardė čia įsirežęs keliukas. PR šlaitas (labiau ties priešpiliu) griūva eroduojamas Kartenalės. Dabar piliakalnis apaugęs lapuočiais medžiais. Piliakalnis datuojamas I tūkst. – XIII a. Iš anksčiau žinoma Kalno Grikštų neįtvirtinta gyvenvietė iš tikrųjų yra šio piliakalnio papėdės gyvenvietė.

Kalno Grikštai, Kretingos r., Žalgirio sen. (N55°51'40.4", E21°23'54.2")

Piliakalnis II įrengtas Minijos kairiajame krante, raguvų susiformavusio slėnio aukštutinės terasos kyšulyje, 600 m į ŠR nuo Kalno Grikštų piliakalnio I. Aikštelė trapezijos formos, pailga V–R kryptimi, 43 m ilgio, 23 m pločio V krašte, 8 m – R, per 1,5 m žemėjanti į V ir Š puses. Aikštelės R krašte būta apie 5 m pločio pylimo I, kuris dabar visiškai nuskleistas ir tik

jo 2 m aukščio R šlaitas leidžiasi į 4,5 m pločio dugne griovį, už kurio supiltas 0,3 m aukščio, 9 m pločio pylimas II (5 pav.). Už jo iškastas 12 m pločio dugne griovys II. Abiejų griovių

5 pav. Kalno Grikštų piliakalnis II iš R. 2016 01 05. D. Stončiaus nuotr.

Fig. 5. Kalno Grikštai Hillfort II as seen from the E on 05 January 2016.

6 pav. Kraštų piliakalnio pylimas PR gale iš P. 2016 03 04. D. Stončiaus nuotr.

Fig. 6. The SE end of the bank at Kraštai Hillfort, as seen from the S on 04 March 2016.

viršaus plotis nenustatomas, nes jie iškasti į R pusę per 2 m aukštėjančiame nuožulniame kalvos šlaite. V ir Š šlaituose 2 m žemiau aikštelės yra 2 m pločio terasa. Šlaitai vidutinio statumo (Š status), 10–12 m aukščio. Piliakalnis labai apardytas ankstesnių arimų, jame iškasinėta duobių, dabar apaugęs lapuočiais medžiais ir krūmais. Piliakalnis datuojamas I tūkst. – II tūkst. pradžia.

Kraštai, Rokiškio r. Juodupės sen.
(N56°07'16.6"; E25°34'54.8")

Piliakalnis įrengtas apie 200 m ilgio ŠV–PR kryptimi orientuoto ozo vidurinėje, aukščiausioje dalyje, Gaidžiabalės aukštapelkės V pakraštyje. Aikštelė keturkampė, pailga ŠV–PR kryptimi, 550 m ilgio, 13 m pločio. Jos ŠV gale supiltas 16 m ilgio, 0,3 m aukščio, 6 m pločio pylimas I, kurio išorinis 1 m aukščio šlaitas leidžiasi į 0,2 m gylio, 2,5 m pločio griovį I. Už jo supiltas 0,2 m aukščio, 4,5 m pločio pylimas II ir iškastas 0,1 m gylio, 3 m pločio griovys II. Aikštelės PR gale supiltas 15 m ilgio, 0,5 m aukščio, 9 m pločio pylimas, kurio išorinis 1,5 m aukščio šlaitas leidžiasi į 0,5 m gylio, 3 m pločio griovį (6 pav.). Toliau yra 30x10 m dydžio kal-

velė kiek iškilusiu viduriu, PR dalyje užsibai-
gianti 0,5 m aukščio šlaiteliu ir 2 m pločio gri-
vio vieta – tarsi priešpilis. Piliakalnio šoniniai
šlaitai vidutinio statumo, 5 m aukščio, galiniai –
labai nuolaidūs. PR pylimas per vidurį perkas-
tas užpilant griovį. Piliakalnis apaugęs mišriu
jaunu mišku su tankiu lazdynų krūmų pomiš-
kiu. Piliakalnis datuojamas I tūkst.

Kukuliškiai, Klaipėdos r., Kretingalės sen.
(N55°46'58.6"; E21°04'34.6")

Piliakalnis yra Litorinos jūros šlaito ir šal-
tinių slėnių, virtusių upeliuku, suformuotame
aukštumos kyšulyje, 290 m į R nuo dabartinio
Baltijos jūros kranto. Aikštelė trapecinė, orien-
tuota ŠV–PR kryptimi, 40 m ilgio, 26 m pločio
ŠV dalyje, 21 m – PR. Jos PR krašte supiltas
14 m ilgio, 1 m aukščio, 10 m pločio pylimas,
kurio išorinis 1 m aukščio šlaitas leidžiasi į 0,3 m
gylio, 5,5 m pločio griovį (7 pav.). Ties eroduota
aikštelės ir PV šlaito briauna aikštelėje rasta
storasienės lipdytos keramikos fragmentų,
degusių akmenukų, gintarinio kabučio dalis
(rado D. Nikitenka). Šlaitai statūs, iki 10 m
aukščio. Piliakalnis apardytas per jį ėjusio ir
įsirižusio keliuko, pylimas nuskleistas, šlaitai į

upeliuką eroduoti. Dabar jis apaugęs lapuočiais
medžiais ir krūmais, per jį nutiestas Pajūrio
regioninio parko Litorinos jūros pažintinis
takas. Pylime įkastas stendas, per upeliuką

7 pav. Kukuliškių piliakalnis iš PR. 2016 07 29.
G. Zabielos nuotr.

Fig. 7. Kukuliškiai Hillfort as seen from the SE
on 29 July 2016.

8 pav. Lelikonių piliakalnis iš P. 2017 05 08.
G. Zabielos nuotr.

Fig. 8. Lelikoniai Hillfort as seen from the S
on 08 May 2017.

pastatytas medinis tiltelis. Piliakalnis datuojamas I tūkst.

Lelikoniai, Ukmergės r., Želvos sen.
(N55°09'48.6", E25°07'56.5)

Piliakalnis įrengtas atskiroje kalvoje (8 pav.). Aikštelė keturkampė, pailga ŠV–PR kryptimi, 28 m ilgio, 20 m pločio, apie 0,5 m aukštesne PV dalimi. Šlaitai vidutinio statumo,

9 pav. Margaravos piliakalnio pylimas iš ŠR.
2016 04 25. G. Zabielos nuotr.

Fig. 9. A bank of Margarava Hillfort,
as seen from the NE on 25 April 2016.

10 pav. Voseliūnų piliakalnio statintas šlaitas iš Š.
2016 04 25. G. Zabielos nuotr.

Fig. 10. A scarp at Voseliūnai Hillfort,
as seen from the N on 25 April 2016.

2–6 m aukščio. Piliakalnis labai apardytas arimų, šlaituose matyti net tų nuarimų „laiptai“. Aikštelės PV dalį suardė čia stovėjęs trianguliacijos bokštas (liko jo apkasimai ir geodezinis reperis). Piliakalnis dirvonuoja, datuojamas I tūkst. pr. Kr. – I tūkst. pradžia.

Margarava, Alytaus r., Alytaus sen.
(N54°29'46.2", E24°00'33.1")

Piliakalnis II yra Nemuno ir jo kairiųjų intakų, Vinkšnupio ir bevardžio upelio, slėnių suformuotame dideliame lenktame kyšulyje, 1,2 km į ŠR nuo Margaravos piliakalnio I. Aikštelė ovali, pailga PR–ŠV kryptimi, 55x30 m dydžio, be aiškesnių ribų, iki 1 m iškilusiu centru ir iki 2 m iškilusia ŠV dalimi. Jos PR krašte supiltas 13 m ilgio, 0,8 m aukščio, 8 m pločio pylimas (9 pav.), už kurio iškastas 10 m ilgio, 0,2 m gylio, 3 m pločio griovys. Pylimo ŠR galas nuolaidėjančiame šlaite 5 m atkarpoje neprieina iki statesnės šlaito dalies – tarsi piliakalnis yra neužbaigtas įrengti. Šlaitai statūs, 22 m aukščio. Pylimo PV galas 3 m ilgyje nukastas rengiant čia einantį keliuką, pačiame pylime iškasta duobė, iškilusi aikštelės dalis apardyta žvėrelių urvų. Piliakalnis apaugęs lapuočiais. Jis datuojamas I tūkst.(?)

Voseliūnai, Prienų r., Jiezno sen.
(N54°35'57.1", E24°05'52.6")

Piliakalnis įrengtas atskiroje masyvioje aikštelėje Verknės dešiniajame krante. Aikštelė dabar netaisyklingo trikampio formos (P kraštas nugriuvęs į Verknę), kiek pailga R–V kryptimi, 180 m ilgio, 160 m pločio (apie 1,2 ha), iki 2 m iškilusiu centru. Ties mažiau stačiais šlaitais ŠV ir ŠR kraštuose, matyt, buvęs pylimas, iš kurio liko atitinkamai 5 ir 10 m pločio plokščios terasos su 2 m aukščio pastatintais šlaitais išorėje (10 pav.). Piliakalnio šlaitai statūs, 10–25 m aukščio. Š ir PV šlaitai eroduoti, P šlaitas į Verknę griūna ir dabar, čia viršuje yra senesnė apie 25x25 m dydžio išgriuva, suar-

džiusi dalį aikštelės. Piliakalnis apaugęs mišriu mišku, datuojamas I tūkst.

160 m į PR nuo piliakalnio papėdės, gretimoms kalvoms P papėdėje ir II viršsalpinėje Verknės terasoje apie 50x20 m dydžio plote yra gyvenvietės kultūrinis sluoksnis (neaišku – susijusios su šiuo didžiuliu piliakalniu ar visai atskiros). Verknės eroduotame minėtos kalvos P šlaite ir kurmiarausiuose žemė labai juodos spalvos su degusiais smulkiais akmenukais. Rastos 2 lipdytos keramikos šukės, iš kurių viena grublėtu paviršiumi, kitos išorinis paviršius nutrupėjęs, vidinis – nežymiai brūkšniuotas.

Visus surastus piliakalnių pasiūlyta įrašyti į NKVR. Lietuvoje antrus metus aptinkamas didelis nežinomų piliakalnių skaičius rodo, kad jų skaičiaus didėjimo galima tikėtis ir ateityje.

Unknown Hillforts Discovered in Lithuania in 2016

In 2016, the noted hillfort hunter, D. Stončius, found another ten unknown hillforts at various locations in Lithuania (Figs. 1–10). They were mostly discovered in forested areas and were distinguished by their very visible defensive fortifications. The majority of them date to the 1st millennium.

Darius Stončius, Zenonas Baubonis, Gintautas Zabiela

Padaglės pilkapynas

2016 m. kovo 15 d. Darius Stončius, Punios šile ieškodamas nežinomų piliakalnių, aptiko nežinomą pilkapyną. Padaglės pilkapynas (Alytaus r., Alytaus sen.) (N54°30'46.3", E24°00'52.4") yra Nemuno kilpų regioniniame parke, Alytaus miškų urėdijos, Punios girininkijos 47 kvartalo

21 sklype, Punios šilo PV pakraštyje, 200 m į Š nuo Nemuno kairiojo kranto, 320 m į R nuo buvusio Padaglės vienkiemio, 1,2 km į ŠV nuo Bundorių pilkapyno. Išlikę 15 daugiau ar mažiau suplokštėjusių sampilų. Jų aukštis siekia nuo 0,2 m iki 1 m, sampilai 7–9 m skersmens (1 pav.). Praardytų sampilų vietose matyti pavie-

1 pav. Padaglės pilkapis. G. Zabielos nuotr.

Fig. 1. Padaglė Barrow.

nių akmenų. 4 pilkapiai pažeisti išvežant medieną, nes dalis sampilų yra senoje kirtavietėje. Pilkapynas yra brandžiame eglyne su pavieniais beržais, liepomis. Dalis jų yra senoje kirtavietėje. Pilkapynas datuojamas I tūkst. viduriu ir yra labiausiai nutolęs į vakarus Rytų Lietuvos pilkapynas. Jį siūloma įrašyti į NKVR.

Padaglė Barrow Cemetery

In 2016, unknown Padaglė Barrow Cemetery, which is the most westerly East Lithuanian barrow cemetery, was discovered at Punios šilas [pine forest] (Alytus District). It consists of 15 mounds that are 7–9 m in diameter and up to 1 m high (Fig. 1). The barrow cemetery dates to the mid-1st millennium.